

GEDENKBOEK
VAN DE VEREENIGING

**HENDRICK
DE KEYSER**

**Oud-Hollandsche Bouw-
kunst en haar behoud**

Uitgegeven ter gelegen-
heid van het 10-jarig
bestaan der Vereeniging
„Hendrick de Keyser”,
tot behoud van architec-
tonisch of historisch be-
langrijke oude gebouwen

Een schitterend werk met
88 prachtige afbeeldingen

PRIJS
fl. 6.—

Alom in den Boekhandel verkrijgbaar

Verschenen:

de 48ste jaargang, 1937, van den
Gids bij de Prijscourant
van de Vereeniging voor
den Effectenhandel

Verzuim niet om U deze
handige, betrouwbare

Effecten-vraagbaak

direct aan te schaffen. — De voornaamste
gegevens van elk ter beurze verhandeld fonds
hebt U dan steeds en snel te Uwer beschikking

PRIJS:

f 4.75 ing. • f 5.50 geb.

Verkrijgbaar in den
Boekhandel en bij N.V. Drukkerij en Uitgeverij
J. H. DE BUSSY • AMSTERDAM - C.

GEDENKBOEK
Nederland—Curaçao
1634-1934

Uitgegeven ter gelegenheid
der herdenking van de
**Eriehonderdjarige Ver-
eeniging** van Curaçao met
Nederland

• Dit gedenkboek, kwarto
royaal formaat, gedrukt op
matkunsstdrukpapier, met
een omvang van ongeveer
400 pagina's, verlucht met
een groot aantal illustra-
toren en gebonden in linnen
stempelband, geeft een be-
langwekkend beeld — zoo-
als Zijne Excellentie Dr. H.
Colijn in de inleiding van
het boek zoo teekenend
zegt — van de veelzijdigheid
van den door Nederland
verrichten beschavings-
arbeid in ons Overzeesch
gebied op het Westelijk
Halfrond.

Tot een beperkt aantal
worden van deze belangrijke
uitgave exemplaren verkrijg-
baar gesteld tot den prijs
van **f 7.50**

N.V. Drukkerij en Uitgeverij

Library

IIAS, Shimla

J. H. DE BUSSY

Rokin 60-62 — Amsterdam

ARC

00019171

DIT TIJDSCHRIFT WORDT GEHEEL GEDRUKT OP PAPIER VAN
G. H. BÜHRMANN'S PAPIERGROOTHANDEL N.V.
AMSTERDAM, 's GRAVENHAGE, ROTTERDAM, UTRECHT, GRONINGEN

TROPISCH NEDERLAND

TIJDSCHRIFT
TER
VERBREIDING VAN KENNIS
OMTRENT
OOST-EN WEST-INDIË

DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ J. H. DE BUSSY, AMSTERDAM

ARC

Verz. Kol. Inst.

Het maken van „cross-cuts”: het zoeken naar kwartsriffen met goudertsen
in de oerboschen van Suriname.

00019171

UDARC LECTI

IXe JAARGANG AFL. N° 25 — 5 APRIL 1937.

TROPISCH NEDERLAND

VEERTIENDAAGSCH TIJDSCHRIFT
TER VERBREIDING VAN KENNIS OMTRENT
NEDERLANDSCH OOST- EN WEST-INDIË

ONDER REDACTIE VAN PROF. DR. A. W. NIEUWENHUIS, DR. Z. KAMERLING,
S. A. REITSMA, PROF. DR. B. G. ESCHER EN C. K. KESLER.

Vaste medewerkers: Prof. Dr. L. P. LE COSQUINO DE BUSSY, H. CH. G. J. VAN DER MANDERE,
M. C. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL en vele anderen.

UITGAVE: N. V. DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ J. H. DE BUSSY, ROKIN 60-62, AMSTERDAM

ABONNEMENTSPRIJS PER JAAR: FRANCO PER POST f 12.—, VOOR HET BUITENLAND f 15.—
LOSSE NUMMERS VOOR ZOOVER BESCHIKBAAR f 0.50.

Stukken voor de redactie in te zenden: Jan van Goyenkade 44, Leiden.

INHOUD: Goud-Industrie in Suriname, door C. K. KESLER. II. — Terracotta Beelden van Java, Bali en Celebes, door F. M. SCHNITGER. — Het Inlandsch Bestaan in de Minahasa, voorheen en thans, door Prof. Dr. A. W. NIEUWENHUIS. VII.

GOUD-INDUSTRIE IN SURINAME

door C. K. KESLER.

II

„If the gold is there, we intend to find it”, zeide de hoofd-ingenieur van een der voornaamste goud-concessies tot den redacteur van „De West”, toen deze in het begin van dit jaar zijn installaties bezichtigde. Een uitspraak, die in den tegenwoordigen tijd, nu men over allerlei moderne instrumenten beschikt, nu men methodisch de plaatsen kan onderzoeken, waar op grond van bodemformatie en andere aanwijzingen de aanwezigheid van goud vermoed wordt, met eenig vertrouwen gedaan kan worden. Toen men in de vorige eeuw de nasporingen naar goud weer opvatte, beschikte men echter nog niet over de tegenwoordige hulpmiddelen en was het in vele gevallen een groot percentage geluk, gepaard met, in den loop der tijden opgedane, ervaring, waaraan de goudzoekers het succes, dat ongetwijfeld

wel eens hun deel was, te danken hadden. Nu en dan werd bovendien door wetenschappelijke onderzoekers op grond hunner waarnemingen het vermoeden weer ter sprake gebracht, dat inderdaad goud in den bodem van Suriname aanwezig zou zijn. Zoo o.a. in 1853 door den Duitschen geoloog Dr. F. Voltz. Deze maakte deel uit van een commissie, die met finantieelen steun der Nederlandsche regeering uitgezonden was, om te onderzoeken, of de vestiging van een kolonie van Duitschers in Suriname uitvoerbaar zou zijn. Dr. Voltz bereisde de voornaamste rivieren en constateerde o.a., dat op den linkeroever van de Marowijne bij de Sipariwinie-kreek een steensoort voorkwam, die veel overeenkomst had met het gesteente van Maranhão in Brazilië, dat reeds lang bekend was door de rijke

Verz. Kol. Inst.

Machinale goud-exploitatie op het placer der Mindrinetie Goldmining Company. Suriname.

Volgens het op dit placer toegepast systeem worden de monitors direct gevoed door een Cameron-pomp. De losgespoten grond wordt geleid naar een kuil, waaruit de massa door een centrifugale pomp opgepompt en door ijzeren buizen gedreven wordt naar een waschmachine, waaruit alleen het fijne zand en het stofgoud toegang hebben naar de riffels, waarin, door gebruik van kwik, het goud gewonnen wordt.

goudbeddingen, die erin voorkwamen en waarin nog onlangs belangrijke hoeveelheden van het edele metaal waren aangetroffen. Kort na zijn terugkomst te Paramaribo werd Voltz ernstig ziek en overleed daar na enkele dagen. Wel had hij nu en dan in brieven naar Holland en Duitschland melding gemaakt van zijn ervaringen, maar de wetenschappelijke aantekeningen, die hij gemaakt had, zijn verloren gegaan en voor de goud-exploratie hebben zij dus geen practisch resultaat opgeleverd. Dat Voltz goed gezien had, bleek echter later, want er werden inderdaad eenigen tijd daarna, op de door hem aangeduide plaats aan de Marowijne, belangrijke hoeveelheden goud aangetroffen. Ter herinnering aan dezen geleerde is aan een der heuveltoppen op den rechteroever van de Coppename, even boven de Raleigh-vallen de naam van Voltz-berg gegeven.

Niet lang daarna werd de zaak der goud-exploratie opnieuw ter sprake gebracht, ditmaal door een Engelschman, I. Rozenberg, die ervaring in de Australische goudvelden had opgedaan en, die op reis naar de Boven-Suriname bij een vluchtig onderzoek daar, sporen van goud had aangetroffen. De Gouverneur Van Lansberge achtte zijn mededeelingen van genoeg belang, om een nader onderzoek te wettigen en droeg daarom den Chef van het toenmalige Bouwdepartement — thans genaamd Dept. van Openb. Werken en Verkeer —, J. F. A. Cateau van Rosevelt, op, te zamen met Rozenberg, een reis naar de door dezen aangeduide streek te maken. Deze reis duurde van 5 tot 18 September 1862, maar moest afgebroken worden wegens een ernstige ziekte van Rozenberg. In zijn rapport vermeldt de Chef van het Bouwdepartement echter, dat men o.a. op den grond Victoria, dus ongeveer dáár, waar ook de 18e-eeuwsche Mineraal Compagnie gewerkt had, gevonden had „eenige korrels fijn goud, welke alhoewel op zichzelf weinige waarde hebbende, toch het bewijs opleveren, dat zich alhier een goudveld bevindt”.

Dit vluchtige onderzoek had verder ten

gevolge, dat zich in New York een maatschappij vormde, de „New York and Surinam Company”, die na eenige moeilijkheden, op 18 Juli 1870 een belangrijke concessie verkreeg, doch er niet in slaagde, hoewel haar eenige malen uitstel was toegestaan, met haar werkzaamheden tijdig een aanvang te maken. De concessie werd dan ook in 1875 vervallen verklaard.

Het ging dus met de goud-industrie nog niet naar wensch, maar de belangstelling ervoor was gewekt en het zou de Gouverneur Jhr. C. A. van Sypesteyn zijn, die er een krachten stoot in voorwaartsche richting aan gaf. Bij zijn benoeming tot Gouverneur was Jhr. Van Sypesteyn Lid van de 2e Kamer. Suriname had hij door en door leeren kennen tijdens zijn vroegere militaire loopbaan, gedurende welke hij van 1846 tot 1851 als Adjutant van den Gouverneur Van Raders en daarna nog van 1852 tot 1855 van den Gouverneur Von Schmidt auf Altenstadt was werkzaam geweest. Een nota, die hij bij de behandeling der Surinaamsche begrooting voor 1871 als Lid der 2e Kamer indiende, waarin hij de mogelijkheid betoogde, dat onder bepaalde voorwaarden Suriname tot financieele onafhankelijkheid van het Moederland zou kunnen geraken, was aanleiding, dat hem het Gouverneurschap werd aangeboden, om hem de gelegenheid te verschaffen, zijn programma uit te voeren. Geslaagd is hij daarin niet: de beoogde financieele onafhankelijkheid werd niet bereikt, maar wel werden onder het bewind van dezen Gouverneur zeer belangrijke maatregelen genomen, o.a. ten behoeve van den landbouw, ter verbetering van de rechtspleging, tot uitbreiding van het onderwijs en ter bevordering van de goud-industrie.

De belangstelling van den Gouverneur hiervoor was gewekt door goede resultaten, die men omstreeks dien tijd in Fransch Guyana bereikte, waar in 1874 1432 K.G. goud was uitgevoerd. Ten einde den toestand te onderzoeken, werd in het midden van Augustus 1874 een expeditie onder leiding van den Gouvernements-Secretaris Mr. P. Alma, bestaande uit 51 personen,

Verz. Kol. Inst.

Arbeiderskamp op een goudgraverij in de wouden van Suriname.

uitgezonden, om zich met het koloniale stoomschip „Paramaribo” naar de Marowijne te begeven en te onderzoeken, of goudontginning ook aan den Nederlandschen oever van deze rivier mogelijk was. Als deskundige ging o.a. de bovengenoemde Rozenberg mede, terwijl ook de Gouvernements-Landmeter W. L. Loth, die bijzondere kennis van het binnenland bezat, tot het expeditie-corps behoorde.

De expeditie vertrok op 17 Augustus en keerde op 19 September weder te Paramaribo terug. Haar onderzoek van de Aroewarwa-kreek tot de Gran-kreek langs de Marowijne had uitgewezen, dat „de formatie van den grond dezelfde was als die aan den Franschen oever, alwaar de goud-industrie

zich met goed gevolg ontwikkelt”, zooals het uitgebrachte rapport vermeldde.

Na de publicatie van dit rapport kwamen bij het Bestuur verschillende aanvragen in, om vergunning te verzoeken voor het onderzoek naar het voorkomen van goud aan de Boven-Marowijne. Onder de eerste zeven aanvragers behoorden o.a. Rozenberg en de bekende August Kappler. In het volgende jaar werden verschillende concessies voor goud-exploitatie verleend en de eerste, verkregen resultaten waren niet onbevredigend. Door de Surinaamsche Bank werd de eerste staaf van ongeveer 0,5 K.G. goud aangekocht en de geheele uitvoer in 1875 bedroeg ongeveer 36 K.G. met een waarde van $\pm f$ 49.000. Er waren echter eenige omstandigheden,

Foto Oudheidk. Dienst N.-I.

Terracotta paardekop uit de opgravingen van het oude Madjapait. Oost-Java.

(Zie bijgaand artikel blz. 392—397.)

die de snelle ontwikkeling der nieuwe industrie belemmerden. Een daarvan was de eenigszins verouderde, wettelijke regeling ervan; een andere het gemis aan voldoende wegen, om in het binnenland te kunnen doordringen. Den eersten hinderpaal spoedig uit den weg te ruimen, lag in de macht van het Bestuur; wat den laatsten betreft, ging dat niet zoo gemakkelijk en nog steeds sukkelt Suriname, in weerwil van wat in de laatste jaren daaraan gedaan is, met een onvoldoend wegensstelsel. De wettelijke bepalingen, regelende het onderzoek naar mineralen, die nog van 1855 dateerden, werden naar de eischen des tijds gewijzigd en vastgelegd in de z.g. Goudverordening van 1882, die met verschillende wijzigingen en aanvullingen nog thans in hoofdzaak van kracht is. Om de mogelijkheid te scheppen, dieper in het binnenland door te dringen en niet genoodzaakt te zijn, slechts in de onmiddellijke nabijheid der rivieren te blijven, werden in 1876 twee expedities het binnenland in-

gezonden, om z.g. tracé's te kappen. Voor lezers, die niet door eigen ervaring met het tropische bosch — het behoeft nog niet eens oerwoud te zijn — bekend zijn, is het misschien niet ondienstig, hen ervoor te waarschuwen, dat zij zich zulk een tracé liefst niet als een wandelweg in het Haagsche Bosch of den Haarlemmerhout moeten voorstellen. Lianen worden door- en afgekapt; niet al te zware boomen worden omgehakt en links en rechts in het bosch neergegooid, waar weersomstandigheden, mieren en andere insecten wel voor het vergaan ervan zorgen. Wordt zulk een boschpad niet geregeld gebruikt, dan is het gewoonlijk na enkele maanden weer op weg, dicht te groeien en nog eenigen tijd daarna zoo geheel onder de nieuwe vegetatie verdwenen, dat het moeite kost, het weer terug te vinden. In den grooten regentijd, als op verschillende plaatsen het bosch geheel onder water staat, is zulk een pad natuurlijk geheel onbegaanbaar. *(Slot volgt)*

Foto Oudheidk. Dienst N.-I.

Dansende vrouwenfiguur van terracotta,
gevonden bij de opgravingen in het oude Madjapait, residentie Soerabaja. Oost-Java.

Foto Oudheidk. Dienst N.-I.

Ruiter van terracotta uit de desa Bakbakan in Gianjar. Oost-Bali.

TERRACOTTA BEELDEN VAN JAVA, BALI EN CELEBES

door F. M. SCHNITGER.

Afbeeldingen van Javaansche terracotta plastiek zijn zoo zeldzaam, dat men deze op de vingers van de hand tellen kan. Dit is de oorzaak, dat het groote publiek tot nu toe onbekend gebleven is met een kunst, die in de komende jaren in de archaeologische vakliteratuur ongetwijfeld een overheerschende plaats in gaat nemen. Even-

min als men zich de Grieksche kunst voor kan stellen, zonder de beroemde Tanagra-beeldjes, evenmin zal men zich eenmaal de Javaansche kunst kunnen voorstellen, zonder terracotta's.

De recente opgravingen ter plaatse van de oude hoofdstad Madjapait, hebben duizenden terracotta scherven van zeldzame schoon-

Foto Dr. V. E. Korn.

Terracotta figuur, krijgsman uit Bali.

Foto Dr. V. E. Korn.

Terracotta figuur, krijgsman uit Bali.

heid en belangrijkheid aan het licht gebracht. In hen weerspiegelt zich niet alleen het verfijnde, hoofdsche kratonleven, maar ook het dagelijksch bestaan van den kleinen man: den landbouwer, den handelaar en den ambtenaar. Allerlei hoofden en gezichtjes van verrassend realisme, allerlei lichamen van bewonderenswaardige soepelheid, allerlei met groote liefde weergegeven dieren, verder fragmenten van tempeltjes, huisraad, enz. vindt men er onder terug. Kortom, deze verzamelingen zijn een ware „Fundgrube” voor ieder, die zich interesseert in de cultuurgeschiedenis van het oude Java. Het is te wenschen, dat spoedig een rijk geïllustreerd artikel iets van deze schatten in wijden kring bekend maakt. Daarbij zal ook gelegenheid zijn op te merken, dat vele dezer voorwerpen buitenlandschen

invloed verraden, speciaal Chineeschen, Tjamschen en Cambodjaanschen. In de groote alom bekende Hindoe-Javaansche kunst zijn die invloeden gewoonlijk moeilijk aan te wijzen, mede omdat de tempelplastiek uit den aard der zaak tot conservatisme neigt en niet gauw iets vreemds zal overnemen. In de kleinkunst valt dit bezwaar weg en weerspiegelen de buitenlandsche invloeden zich in vele schakeeringen.

Het zal menigeen verrassen te vernemen, dat ook Bali een belangrijke terracotta-plastiek bezit. Het hier afgebeelde ruitertje onthefte ons van de taak den kunstenaar te prijzen, die iets zoo fijs en precieus te vervaardigen wist. Wij hebben hier waarschijnlijk te doen met een zielebeeldje in de gedaante van den god Çiwa, die hier bij hooge uitzondering rijdend is voorgesteld;

Verz. Kol. Inst.

Masker en beeldje uit een grafurn, gevonden in Napoe, Midden-Celebes.

dit zal wel samenhangen met het feit, dat in vele deelen van den Archipel de overledenen als ruiters worden afgebeeld. De identiteit van het rijdier met den vreemden snuit en kolossale hoeven is niet vast te stellen; zou het een koe kunnen zijn? Om den nek hangt een dik touw met een klok. De kunstenaar heeft in speelsche fantasie een dier vervaardigd, dat niet onder de levenden te vinden is en niettemin volstrekt niet hinderlijk aandoet. De vierarmige ruiter, die met de bovenhanden vermoedelijk bidsnoer en vliegenwaaier vasthoudt, draagt een kroon van lotusbladen.

Van geheel anderen aard zijn de twee beelden van het eiland Bali, die geen spoor van Hindoe-invloed vertoonen. Met hun groote oogen en dikke lippen, hun stumperig weergegeven lichaam en hoogst expressief,

goed gemodelleerd gezicht, sluiten zij zich eenigermate aan bij de primitieve poppen van b.v. de rijstgodin Çri, die de Baliër nog heden op zijn akkers plaatst.

Dr. V. E. Korn, de voortreffelijke kenner van Bali's adat, bezit een heele reeks foto's van zulke beelden, waarbij steeds weer het ronde schild, het korte mes, de kunsteloos gevormde kain pandjang en het ellendig weergegeven lichaam opvallen. Een ware vreugde is het echter de gezichten te beschouwen, die van dreiging en grimmigheid overgaan in groote vriendelijkheid, glimlach en goedmoedigheid, uit het leven gegrepen en treffend door meesterlijke weergave. Daarbij valt weer op, dat verschillende exemplaren toch wel Hindoesch beïnvloed zijn en soms doen denken aan plastieken uit Achter-Indië. Ook hier is een

Opname van Prins Leopold van België.

Strandgezicht te Kema aan de Oostkust der Minahasa. Rechts een visschersboot met dubbelen uitlegger van bamboe.

rijk geïllustreerde publicatie een hartewensch van menig kunstminnaar, een ontsluiting van een geheel nieuw gebied der Balische archaeologie.

De laatste plaat, die wij danken aan de groote welwillendheid van den Heer J. C. Lamster, toont een masker en een beeldje uit een grafurn van Napoe in Midden-Celebes. Het beeldje stelt blijkbaar een vrouw voor; de bedoeling zal wel geweest zijn, dat de ziel der overledene er in zou

neerdalen, gelijk wij dat ook weten van de uit bladgoud geknipte godheden van sommige Hindoe-Javaansche tempels. Den ovalen gezichtsvorm vindt men bij enkele andere beelden in het Napoesche terug; men bekijk maar eens de platen in de fraaie artikelen van Dr. A. C. Kruyt. Deze geleerde bereidt thans een groote publicatie van zijn belangwekkende oudheidkundige vondsten in Midden-Celebes voor. Met spanning zien wij dit interessante boek tegemoet!

HET INLANDSCH BESTAAN IN DE MINAHASA, VOORHEEN EN THANS

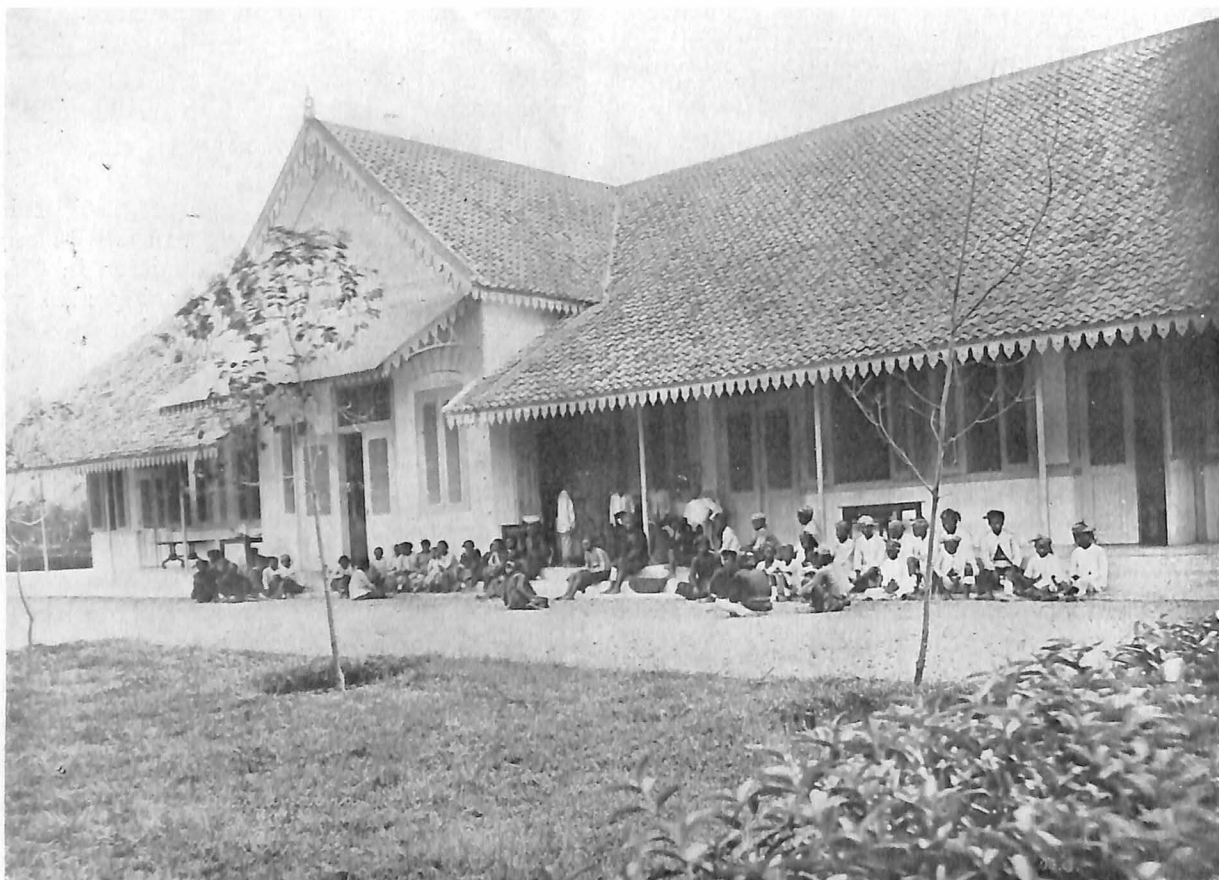
door Prof. Dr. A. W. NIEUWENHUIS.

VII

Wat nu aangaat de maatschappelijke ontwikkeling, waardoor de bevolking in hare dagelijksche behoeften voorzag, bleef de landbouw de voornaamste bron van bestaan. Hierbij waren het de natte rijstvelden, die eene belangrijke rol vervulden en van oudsher in eigendom van families en andere groepen van personen waren, die tot den aanleg hadden bijgedragen, in onderscheiding van de woeste gronden, waarop de gemeenschap hare rechten deed gelden. Bij beurten en gezamenlijk werden die sawahs bebouwd, wat nogal eens tot oneenigheden, zelfs tot vechtpartijen aanleiding gaf.

Op de woeste gronden konden de menschen in overleg met de hoofden hunne droge velden aanleggen, vooral voor het planten van gierst, aardvruchten, boonensoorten, groenten en ook rijst. Zij, die daartoe niet in staat waren, hadden gelegenheid te gaan werken bij de sawahbezitters of wel bij de particuliere cultures. Voor dezen zijn de koffie en de notemuskaat van elders ingevoerd en heeft vooral de eerste als gouvernements-dwangcultuur ook in de Minahasa veel van de bevolking gevergd. Ten slotte bleef zij als cultuur van bijzondere personen of ondernemingen bestaan en levert aan de bevolking van sommige streken nog niet onbelangrijke inkomsten.

Aan de kust waren het vooral de cocospalmen, die door hun opbrengst van copra en velerlei andere bruikbare bestanddeelen het belangrijkste voor de eigenaars waren. In later tijd kreeg de copra zulk een groote waarde als uitvoerproduct, dat de klappercultuur een groote vlucht nam en niet weinig tot de welvaart der betrokken kuststreken heeft bijgedragen en nog bijdraagt. Ook de visscherij heeft daar aan velen een bestaan bezorgd. Eene goede uiting, hoezeer in de Minahasa het maatschappelijk leven op een hooger standpunt zich bewoog, levert de ontwikkeling van verschillende ambachten op, die in de oorspronkelijke Maleische samenleving niet of slechts sporadisch bestaan. Zoo voerde de nieuwe huizenbouw tot regelmatig werk voor timmerlieden, smeden vonden dat in de ontwikkeling van de takken van landbouw, waarvoor gereedschappen noodig waren en waarvan het vervoer der producten niet alleen een stand van karrevoerders deed ontstaan, maar ook het maken en herstellen der karren hunne hulp vereischten. De groote neiging, om met de meer Westersche gewoonten ook de kleeding der Europeanen, vooral bij den kerkgang en feestelijke gelegenheden, na te volgen, voerde tot het dragen van schoeisel, een tot dusver onbe-

Ziekenhuis in de Minahasa met de voor het spreekuur verzamelde Inlanders.

kend gebruik met als gevolg van dien werk voor schoenmakers, die toen ook als nijveren ontstonden.

Waarschijnlijk heeft de noodzakelijkheid om de producten der cultures van koffie, tabak, notemuskaat enz. af te voeren, meer nog dan de bevolkingsbelangen, er toe gevoerd, dat in de Minahasa reeds vroeg wegen werden aangelegd. Aanvankelijk voor karrenvervoer werden zij allengs verbeterd voor rijtuigen en tegenwoordig kan men per auto een groot deel van het land bereizen.

Wanneer wij nu de samenleving in de Minahasa gaan schetsen, om daarnaar te beoordeelen, wat door de overheersching en de bemoeiingen van Nederland daar is tot stand gebracht, dan is het noodig, zich goed

rekenschap te geven, van welke toestanden men uitging. Deze werden in vorige opstellen beschreven en een der op den voorgrond tredende zijden daarin was wel deze, dat de schaduwzijden in het leven van menschen op een laag standpunt van beschaving in eene bezwaarlijk te verdragen klimaat ook voor de Minahasers in sterke mate golden.

Nemen wij dit in aanmerking, dan kunnen wij beter bevrediging gevoelen voor de onvermijdelijke verandering in Westerschen zin, die wel onder deze bevolking moest intreden met alle gevolgen van dien. Het echt Indische is daardoor op den achtergrond geraakt, maar zeker ging dit gepaard met eene groote verlichting in het levenslot der Minahasers.

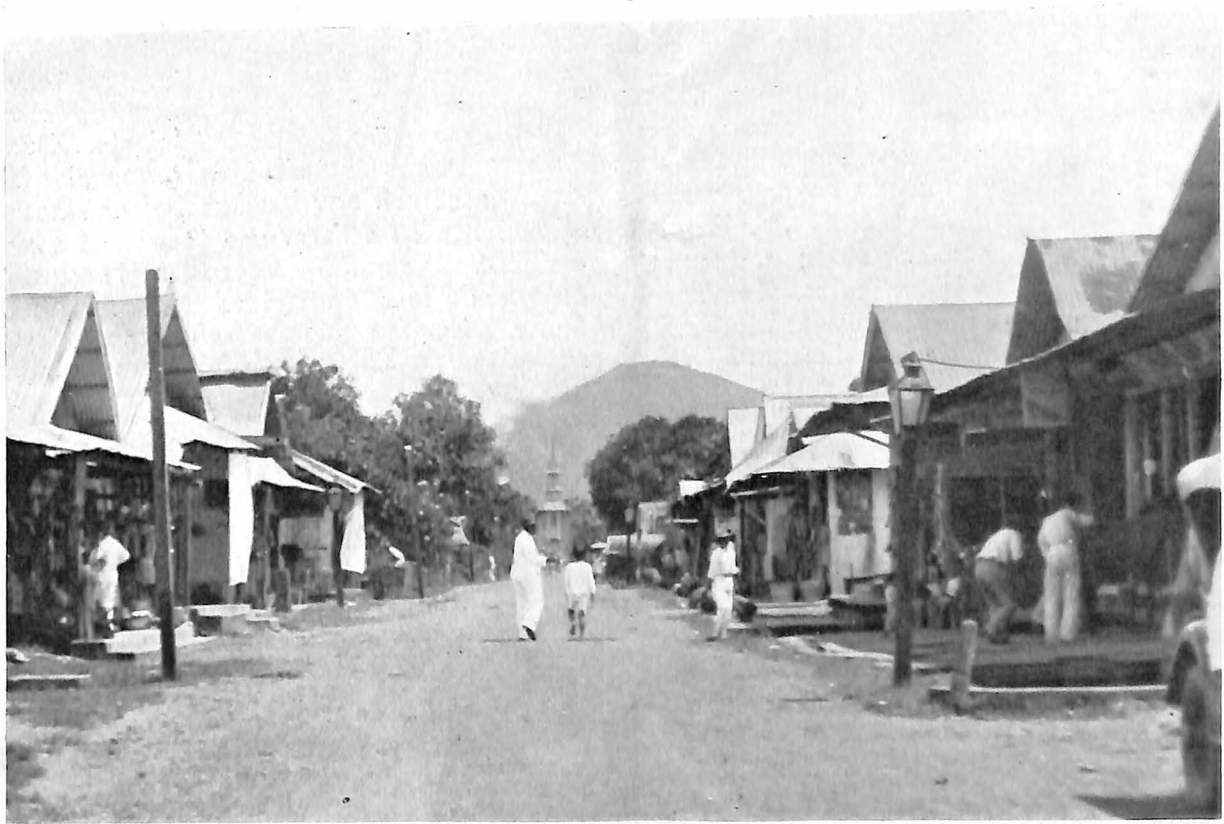

Foto Oostwoud W'ijdenes.

Het dorpje Kawang Koan in de Minahasa.
In de verte boven het kerktorentje de kegel van den Goenoeng Lokon.

Alles overheerschend bij het ontstaan der nieuwe toestanden zijn zonder twijfel de overgang der bevolking tot het Christendom en hare hoogere ontwikkeling door het onderwijs. Plaatsen wij ons op zuiver maatschappelijk standpunt ter beoordeeling, wat daarbij heeft plaats gegrepen in het bestaan der menschen, dan geldt ook hier vooral, dat de vooruitgang in beschaving is mogelijk geworden, omdat door dien overgang werd gebroken met de kluisters van het heidendom, waaronder ook deze bevolking gebukt ging. Men behoeft daarbij nog niet eens te denken aan menschenoffers, kannibalisme en koppensnellen, die alle ten deele op heidensche overtuigingen berusten, om dat te beseffen; maar daarbij slechts het algemeen voorkomende, maatschappelijk werkende geloof

aan voortekens en aan de godsdienstige verbodsbepalingen (pēmali, pantang) in aanmerking te nemen. Zoowel het een als het ander doet zijn verlamdenden invloed op alle middelen van bestaan en op het gezinsleven gelden, omdat door de voorschriften van dat bijgeloof de te volgen handelwijze bepaald wordt onafhankelijk van de ware eischen van het oogenblik, waaraan de menschen daarom niet durven te voldoen. Hoewel niet op eens, verdwijnt dat alles uit het volksbestaan door den overgang tot het Christendom. Reeds spoedig verzwakt het geloof aan die heidensche gebruiken, waardoor de menschen ontvankelijk worden voor de met de hoogere beschaving hun gebrachte nieuwe zeden en gewoonten.

Dit wordt nu in sterke mate bevorderd

Verz. Kol. Inst.

Meisje uit de Minahasa.

Verz. Kol. Inst.

Foto Hamerster.

Een man uit de Minahasa.

door het geven van onderwijs, hetgeen dan ook reeds van den aanvang af heeft behoord tot de bemoeiingen der eerste zendelingen

en later in sterk toenemende mate tot een onderdeel van hun taak bleef behooren.
(*Wordt vervolgd*)

Verz. Kol. Inst.

Foto F. A. Liefrinck.

Moderne Minahasische meisjes met hare fietsen.

TROPISCH NEDERLAND

TIJDSCHRIFT
TER
VERBREIDING VAN KENNIS
OMTRENT
OOST-EN WEST-INDIË

N.V. DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ J.H. DE BUSSY, AMSTERDAM